

Wandelen met de Buurt

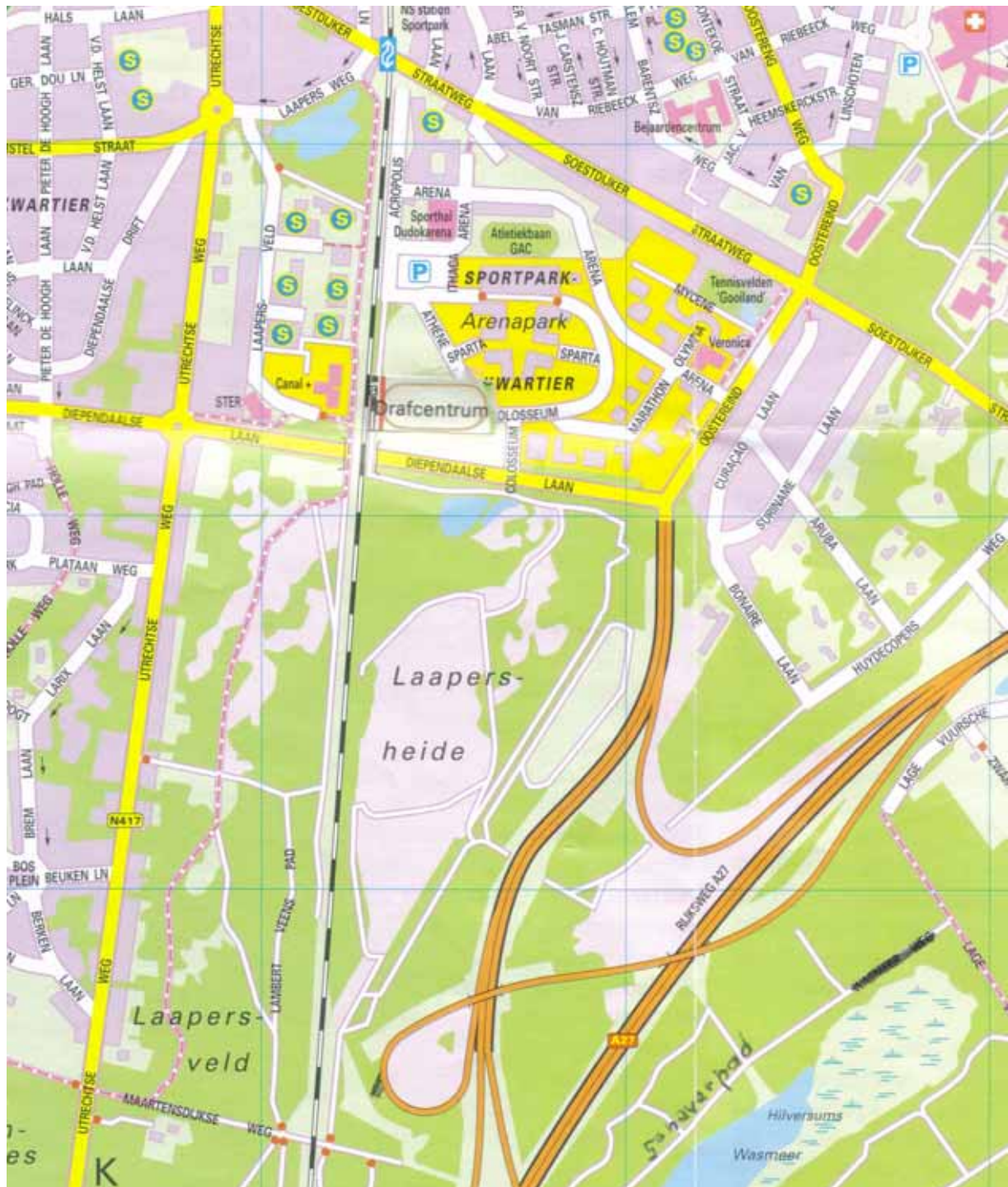

op de
Laapersheide

Wandelen met de Buurt
5 april 2009
Laapersheide

Een Stukje Ingesloten Heide

De Laapersheide, alleen het woord al, vraagt wat het betekent. Er schijnt in de vorige eeuwen een dranksmokkelhandel geweest te zijn tussen de provincies Utrecht en Noord Holland. Het woord duidt op het drankgebruik. Langs het Hilversumse Waschmeer loopt ook nog het Geneverpad. Vanaf dit Geneverpad tot de Utrechtseweg lag het Laapersveld van weleer

Het gebied is doorsneden door de spoorbaan Hilversum - Utrecht. Voor de tweede wereldoorlog was het de eerste elektrische spoorbaan in de regio. Kenmerkend, voor die tijd zijn de **betonnen hoefijzervormige geleidingspalen**. Destijds een experiment, die niet is voortgezet.

Ze zijn dan ook beschermd door de wet van monumentenzorg.

Aan de noordkant raast onder de tunnel de Diependaalselaan naar het Oosterend en met een lus wordt het gebied aan de oostzijde **begrensd door de A27**. De A27 is na de

tweede wereldoorlog aangelegd. Tijdens de aanleg was er in de lus een uitvalsweg gepland, die over de Zuiderheide naar de Vreelandseweg zou lopen.

Dit terrein gingen we bezoeken. Het was wel droog, maar het wolkendek zat potdicht en er werd zelfs geklaagd over koude handen. We waren met zijn zevenen, waaronder Anna, een **Boom** van een meid, twee maanden oud. Mijn lijffotograaf Peter was bij werkzaamheden van het dak gerold en moest door een gebroken rib verstek laten gaan.

We liepen, gezellig kletsend, parallel aan de spoorbaan, totdat er links een paadje het bos inleidde. Daar **zagen we enkele takken** waarvan **de schors was afgevreten**. Dit wordt veelal

door knaagdieren afgeknaagd, maar ook koeien bezondigen zich daaraan. Het zijn typische winteractiviteiten. De vraag is waarom zij dit doen? In de winter gebruiken wij aspirine als we ons niet lekker voelen. Daarin zit salicylzuur, dat gewonnen wordt uit de bast van de wilg (= salix). Wellicht voelen de dieren zich bij tijde ook niet helemaal fit en gebruiken zij de aspirine op hun manier. Het was in dit geval een eik en die bevat looizuur en heeft misschien een overeenkomstige werking.

Er lagen overal stammen, die behoorlijk gehavend waren door de tand des tijds. Maar niet alleen daardoor, **ook de specht liet zijn sporen na**. Die heeft geen tanden, zijn snavel echter is hard genoeg. Wat opviel was, dat er uit de vermolmde stam **een stok stak**. Dat was

wel vreemd. Maar een boom is niet alleen maar hout. Allereerst is er **de bast, dat een boomhuid**

is. Onder de bast, leeft de boom door het cambium, de donkere band. Dat is het levende deel waardoor de boom groeit. Het cambium is een vatenstelsel en voert door het xyleem = houtvat, de sappen en mineralen van de wortels naar de bladeren. Het bladgedeelte zet het met koolzuur om in voedingsstoffen, die door andere houtvaten = floeem naar de wortels voert. Van daaruit naar het midden zit het afgestorven vatenstelsel, dat wordt verstevigd door lignine. We noemen dat spint-hout. De jaarringen die van de kern uit met de jaren verhard

worden door de lignine, heet kernhout en kleurt met de jaren donkerder. De kern van de stam wordt zodanig verstevigd door de lignine, dat het de ruggegraat vormt van de boom. Dit kernhout is zo hard, dat het zelfs schimmels moeite kost om het te verteren. Dit was dan de stok die nog redelijk tegenstand had geboden aan de natuurlijke vertering.

Ten tijde van de draversbaan werd de heide gebruikt als oefenterrein voor de draverij. De

banen zijn nog steeds terug te vinden. De schade ontstaan door deze activiteiten zijn in de loop der jaren praktisch uitgewist.

Vanuit het bosgedeelte kwamen we op dit pad langs de heide.

Het pad, zat vol met kleine gaatjes en opwellingen van, mestkevers, mieren en graafwespen. Het was aardig om te zien, dat de bedrijvigheid van deze beestjes, werken als een grond-

boor. In het op-geworpen zand is **de bodemstructuur** duidelijk waar te nemen.

We gingen de heide in, die behoorlijk hoog was en zowat reikte **tot aan de heupen**. Heide is nooit een aaneengesloten begroeiing. Tussen de pollen zitten veel openingen, die bekoorlijk zijn door **het borstel gras en rendiermos**.

Het is lente en dat was duidelijk zichtbaar. Het **prille groen** ontpopte zich en de bloembeginsels kropen, nog enigszins benepen, te voorschijn. Dat was van de lijsterbes. Die heeft geen **schutblaadjes aan de knoppen**,

maar de blaadjes zijn aan de onderkant harig en dat is genoeg om vorstwerend te zijn. Naaktknoppige zoals de vlier hebben door vorst zoveel energieverlies dat zij pas in de zomer bloeien.

Bedektknoppige hebben minder verlies en dat zien we hier, bij de **Amerikaanse vo-**

gelkers, daar ontspruit de bloem gelijk met het uibotten van de bladeren. Dus hier laat de lijsterbes zien dat er uitzonderingen zijn, door zijn uitzonderlijke! bladbehaving.

We draaiden nu in het midden van de heide linksom. Langs het pad voor de heide was een zoom, begroeid met gras, mos, **prachtig in bloei** en **rood bekermos**.

Het mos was **ruig haarmos** en vormde naast de bloeiwijze ook kapsels. **De kapsels** ontstaan een

jaar na de bevruchting en zijn bedekt met een harig mutsje. Vandaar de naam **haarmos**, waarvan

de nieuwe generatie zich alweer aan het ontwikkelen is.

We kwamen nu op afgeplagde heide. De kale gedeelten van deze plagzone vielen op door de uitbundige groei van de vele mossen en korstmossen zoals **grijs kronkelsteeltje**, dat door de droogte ingekrompen was en daardoor prachtige breuksporen achterliet en haarmos. We vonden hier naast de al gevonden cladonia soorten de dove heidelucifer en kronkelstaartje.

Op sommige plekken was de Amerikaanse vogelkers uitgetrokken of waren de stammen afgezaagd. Daar ontwikkelde zich een prachtige begroeiing van allerlei korstmossen.

Om de tien meter was een strook niet afgeplagde heide. De rede daarvan lag niet voor de hand. Het is een vluchtstrook voor de dieren om tijdens de plaghandelingen hun veiligheid te zoeken. Denk hierbij aan muizen, hagedissen en allerlei vliegende kevertjes.

Waar de afgeplagde percelen al weer flink opgroeien is er veel **vliegdennenopslag**. Het was

deels uitgetrokken. De opslag geeft een goed beeld hoe de heide in korte tijd kan verbossen.

Als je dan onder de den de **loze kegels** ziet liggen waar de zaadjes uitgeslingerd zijn, is het niet moeilijk te bedenken dat er zoveel opslag is. Zelfs als we in het bos, aan de achtereinde **weggeworpen kegels** zien, hoe

de specht zich er aan tegoed doet. De **muizen tonen met hun knabbelresten**,

ook niet vies te zijn van deze zaadjes. En hebben we geen idee hoeveel van deze uitgewaaide zaadjes verorberd worden door de vogels en ander gedierte in het veld. Zo zien we dat het overschot aan zaden niet allen tot instandhouding van de soort leidt, maar ook voeding is waardoor er uitbundig, alle vormen van leven mogelijk zijn.

Verder gaand toont de heide ineens een heel ander beeld. Er lag een scherpe grens van gras, het **pijpenstrootjesgras**. Het is een flink hoog gras, dat vaak samengroeit met dopheide. Dat

kwam hier zo goed als niet voor. Er groeide meer struikheide. Ook de tormentil die er vaak bij groeit ontbrak. Het is weliswaar, met zijn aansprekende gele bloementjes niet de bloeitijd, maar ook zijn blad is kenmerkend en valt gelijk op. Het pijpenstrootjesgras is zeer opvallend, want de halmen vormen vanuit de moederplant een knoop. Verder is de stengel knooploos. De pol is in de winter bijzonder mooi, doordat de stugge strakke bladeren gaan krullen en worden de wortels beschermd tegen de vorst door deze **krullenbollen**.

We kwamen uit bij de boszoom en liepen er

door, richting spoorlijn, waar om tien minuten **een trein raast**. Het geeft een duidelijk beeld hoe moeilijk de passage is voor het wild.

Hier is ook het punt waar in het verleden een grote bedreiging was, want aan de andere kant ligt de A27. Met de aanleg was destijds rekening gehouden een aansluiting te maken over de Zuiderheideweg, naar de Vreelandseweg. Was dat in die tijd verwezenlijkt, dan had er geen haan naar gekraaid. De decennia verstreken en de natuur werd steeds meer aangetast. Toen de gemeente er aan dacht en de noodzaak van aanleg onder ogen zag, was de Hilversumse bevolking al lang wakker en dulde de

aanleg niet. Hilversum stond op zijn kop en het plan werd afgeblazen. De weg had dan gelopen via de Maartendijkse weg over de Utrechtseweg naar de Zuiderheideweg.

We klommen het talud op, dat de kop is van de uitvalsweg, om te kijken hoe het een en ander er uitzag en namen eventjes een **babbelpauze** om bij te komen van de

klim. We zagen hoe **de afslag** geprojecteerd was.

den en de vele diersporen, vertellen ons hoe benepen de oversteek voor hen is. En dat is vooral goed te zien op het kaartje. Er is daarom een al vergevorderd stadium voor de opzet van een natuurbrug, die moet komen halverwege dit punt en de oversteek bij de Bosberg en de Zwaluwenberg,

Het is een **prachtig natuurgebied** gewor-

Op de bult was veel getoeter van automobilisten, die mensen hier niet gewend zijn. Met hun getoeter betuigden zij hun instemming of misprijzen(?).

Het was het verste punt van de wandeling. Het talud gaat over in een boszoom en bewonderden we de uitlopers van de brede stekelvaren. Zij ontspruiten als de **roltoeters** op koninginndag en

na een week zien ze er uit als een uitgeblazen roller.

We bereikten weer de heide, als dat zo genoemd mag worden, want sommige delen waren vergrast, zoals hier. Het was hoofdzakelijk schapegras en borstelgras, met grote delen bezet met gewoon rendiermos, maar ook gebogen rendiermos, varkenspootje en heidestaartje. Een gevarieerd en

zeer mooi, oogstrelend plekje.

We slenterden verder over de heide en voor we het eindpunt naderden, doken we de boszoom in. Daar is aan de rand van de drukke Diependaalselaan een ven. Het is geen oorspronkelijk ven, het is uitgegraven voor opvang van het regenwater. Het is uitermate mooi gedaan. Zoals reeds gezegd is, **het ven** ligt aan de

Diependaalselaan met het Arenapark en

was het grappig te zien hoe de kolossale gebouwen van dat park **weerspiegelen in het water.**

We liepen langs de waterkant en zagen we dat de vijver druk bezocht wordt door reigers.

Deze jongens hebben er geen moeite mee om hun visitekaartje achter te laten en werd ons door hun stoelgang duidelijk wat de uitdrukking: “ als een reiger”, beduidt

Ook hier was de lente waarneembaar, door de bloeiende katjes van de wilg. De wilg was op sterven na dood en op de vraag welke wilg dit was kon alleen maar de wetenschappelijke naam bedacht worden van *Salix miserabilis*. Ook de jonge uitlopers van de *berenklauw* lieten

zich niet onbetuigd en liet *de trompetnarcis* weten dat men

niet
schroomt
om hier
tuinafval te storten.

We waren het einde genaderd en strompelden vermoeid het blubberige paadje af om gezamenlijk huiswaarts te fietsen.

Freek Stegehuis